706/04

Den 9. marts 2005 blev i sag nr. 63.230:

xxxxx xx xxxx xxxxxx
xxxxxxxxxxx xxx xx
xxxx xxxxxxxxxx

mod

Codan Forsikring A/S
Gl. Kongevej 60
1790 København V

afsagt sålydende

k e n d e l s e :

_____

Forsikringstagerne, der tilsammen har 5 livsforsikringer i Codan Forsikring A/S, klager over at selskabet med virkning fra 1/1 2004 vil opkræve et gebyr på 48 kr. månedligt på forsikringerne, som er under udbetaling.

Selskabet har fastholdt at være berettiget til at indføre gebyret under henvisning til det til Finanstilsynet anmeldte bonusregulativ.

Det fremgår af sagen, at klagerne har tegnet 5 forsikringer i selskabet. Det er herom i selskabets skrivelse af 19/3 2004 nærmere oplyst:

"…6 (E.H.), rateforsikring oprindelig tegnet 22. juli 1991 i Hafnia Liv II (nu Codan Pensionsforsikring). Udbetales over 10 år fra juli 2004.

…9 (E.H.), rateforsikring oprindelig tegnet 1. oktober 1973, men forlænget på nye forsikringsbetingelser 10. november 1997 i Hafnia Liv (stadig i Hafnia Liv). Udbetalingsophør 1. december 2013.

…3 (E.H.), ophørende livrente oprindelig tegnet 1. december 1997 i Codan Liv 1 (nu Codan Pensionsforsikring). Udbetalingsophør 1. december 2013.

…5 (E.H.), ophørende livrente oprindelig tegnet 22. juli 1991 i Hafnia Liv II (nu Codan Pensionsforsikring). Udbetalingsophør 22. juli 2008.

…0 (E.H.), ophørende livrente oprindelig tegnet 1. december 1997 i Codan Liv 1 (nu Codan Pensionsforsikring). Udbetalingsophør 1. december 2013."

Det fremgår videre af sagen, at selskabet i december 2003 orienterede klager E.H. om ændring af reglerne for beregning af bonus på policenummer 110… Det fremgår bl.a. af skrivelsen :

"**Vi ændrer reglerne for beregning af din bonus**

Codan vil med virkning fra 1. januar 2004 ændre på reglerne for beregning af bonus, herunder visse omkostningsberegninger. I dette brev kan du læse mere om de ændringer, der vedrører dig.

De nye regler medfører ingen ændringer i din nuværende udbetaling men påvirker muligheden for fremover at opskrive din udbetaling.

Gebyr på policer under udbetaling

For policer under udbetaling beregnes fra 1. januar 2004 et gebyr på 48 kr. månedligt (2004 sats). Gebyret kan dog aldrig udgøre mere end 0,5% årligt af det opsparede depot på policen. Gebyret nedsætter kun den fremtidige bonus, der kan tilskrives, og ændrer derfor ikke ved din nuværende udbetaling."

I skrivelserne sendt i januar vedrørende de 4 øvrige ordninger findes en stort set identisk tekst vedrørende indførelse af et gebyr pr. 1/1 2004.

Nævnet har spurgt Finanstilsynet, om der i forbindelse med anmeldelsen af regulativet foretages en prøvelse af indholdet. Finanstilsynet har i sit svar af 17/5 2004 bl.a. anført:

"Finanstilsynet kan bekræfte, at tilsynet påser, at selskabernes bonusregulativer og bonussatser er betryggende og rimelige. For så vidt angår bonussatser sker tilsynets kontrol efterfølgende."

Finanstilsynet har uddybende anført:

"Det følger af § 21 i lov om finansiel virksomhed, at selskabets regler for beregning og fordeling af realiseret resultat skal føre til en rimelig fordeling mellem de enkelte kunder. Størrelsen af fremtidig bonus er ikke garanteret. Selskabet har mulighed for at ændre anmeldte bonusregulativer også for bestående forsikringer, hvis det er i overensstemmelse med de aftaler, som selskabet har indgået med sine kunder.

Finanstilsynets påser løbende, at selskaberne overholder bestemmelserne i lovens § 21 om betryggenhed og rimelighed, herunder bekendtgørelse om kontributionsprincippet, som er udstedt i medfør af lovens § 21, stk. 5. Tilsynet er forpligtet til at reagere overfor selskaberne, såfremt det anmeldte ikke kan anses for at leve op til lovens krav, men Finanstilsynet manglende reaktion indebærer ikke, at Finanstilsynet kan tages til indtægt for, at have godkendt det anmeldte grundlag.

I henhold til § 3, stk. 3, i anmeldelsesbekendtgørelsen skal anmeldelser af satser, parametre og lignende, hvor selskabet højst forpligter sig til anvendelse af de anmeldte størrelser i et år, ikke indeholde en økonomisk, juridisk og aktuarmæssig redegørelse for de anmeldte størrelser. I stedet skal der efterfølgende redegøres for de anmeldte størrelser i den ansvarshavende aktuars beretning til Finanstilsynet for det år, størrelserne er taget i anvendelse. Dette betyder, at tilsynets kontrol af f.eks. gebyrers rimelighed hovedsagelig sker efterfølgende i forbindelse med tilsynets gennemgang af aktuarens beretning.

…

Såfremt Finanstilsynet ved den efterfølgende kontrol konstaterer, at selskabets anmeldte satser, parametre og lignende ikke kan anses for at leve op til lovens krav om rimelighed, vil Finanstilsynet i medfør af § 21, stk. 6, i lov om finansiel virksomhed pålægge selskabet, at rette op på fordelingen med konsekvens for den allerede forløbne periode."

Klageren har over for nævnet nedlagt påstand om, at selskabet er uberettiget til at indføre det omtvistede gebyr. Klageren har til støtte for sin påstand anført:

"31-12-03 modtog E.H. brev af dec. 2003, ang. gebyr på udbetaling af pension. Der står intet i policen om gebyr.

E.H. har kun hørt om det i brev af 22. februar, og der står intet om gebyr i mine policer."

Selskabet har over for nævnet fastholdt at være berettiget til at indføre gebyret.

Selskabet har anført:

- at gebyret kun har betydning for den fremtidige opskrivning af forsikringsydelserne, og at gebyret ikke vil kunne medføre en nedskrivning af de garanterede ydelser, der fremgår af policen.
- at der i det til Finanstilsynet anmeldte bonusregulativ er en ændringsbestemmelse, hvoraf det fremgår, at regulativet for bonustildeling efter anmeldelse til Finanstilsynet kan ændres for fremtidig bonustildeling for allerede tegnede forsikringer,
- at der er tale om en helt sædvanlig bestemmelse, der er udtryk for branchekutyme,
- at det fremgår forudsætningsvis af den bagvedliggende ankenævnskendelse til afgørelsen i FED 1996.64 Ø, at et selskab kan ændre reglerne for tilskrivning af bonus,
- at adgangen til at ændre regulativet indebærer, at der ligeledes er adgang til at ændre de anmeldte satser, herunder at indføre gebyrer,
- at adgangen til at ændre gebyrer og andre satser endvidere fremgår af anmeldelsesbekendtgørelsens § 3, stk. 3, der forudsætter, at selskabet hvert år anmelder satser, parametre og lignende,
- at ændringsadgangen er nødvendig med henblik på at sikre, at selskabet til enhver tid kan overholde sine likviditetsmæssige forpligtelser, jf. lov om finansiel virksomhed § 21, stk. 1,
- at ændringen er i overensstemmelse med kontributionsprincippet,
- at ændringen er i overensstemmelse med den opfattelse af selskabernes forpligtelser, der fremgår af Kammeradvokatens redegørelse af 12/4 1999 til Finanstilsynet i forbindelse med vurderingen af forsikringstagernes retskrav i forhold til de af forsikringsselskaber og pensionskasser afgivne garantier,
- at kontributionsreglerne tilsiger, at overskud skal fordeles til de kunder/grupper af kunder, der bidrager til overskuddet, og modsætningsvis, at omkostningsbelastningen skal ske hos de kunder, der belaster selskabets administration.

- at kunder med forsikringer under udbetaling - ligesom kunder med indskudsbetalte forsikringer - ikke tidligere løbende har bidraget direkte til selskabets omkostningsbidrag, hvorfor det - navnlig som følge af, at hovedparten af forsikringer med præmiebetaling også oplever nedsættelse af fremtidige bonusmuligheder på grund af stigende gebyrer - har været hensigtsmæssigt og nødvendigt, at disse kundegrupper fremover bidrager til betaling af selskabets omkostninger.
- at ændringen i bonussatserne og beregningen heraf er med til at sikre en rimelig fordeling af overskud og byrder, og må som følge heraf anses for at være i overensstemmelse med den indgåede aftale, så længe den ikke berører de garanterede ydelser.

Vedrørende tidspunktet for varslingen af gebyrerne har selskabet i skrivelse af 19/3 2004 anført:

"De nye satser for bonusregulativets gebyrer og omkostningsbidrag er anmeldt til Finanstilsynet d. 23. december 2003, og har virkning fra 1. januar 2004.

Codan skal i henhold til føromtalte informationsbekendtgørelse nr. 609 af 14. juli 1995 § 5 bl.a. oplyse forsikringstagerne om relevante ændringer i omkostningsbelastningen, jf. bekendtgørelsens § 4 pkt. 4.

Der stilles ikke heri krav om, at orienteringen skal gives, inden det ændrede forhold træder i kraft. Finanstilsynet har imidlertid i en afgørelse af 17. december 2001, Bilag J, for et andet forsikringsselskab udtalt, at der ved væsentlige ændringer i hidtil anvendte principper, hvorved der indføres et helt nyt element i forbindelse med bonusberegning, nemlig en rentegarantibetaling, skulle ske underretning til kunderne, inden systemet blev taget i anvendelse.

I modsætning hertil står en ændring, som den Codan har foretaget, bestående i en mere rimelig fordeling af bestående omkostninger.

Da der dermed ikke er tale om indførelse af nye, hidtil ukendte elementer i bonusberegningen, men blot præcisering og fastsættelse af en omkostning, der har været anført i bonusregulativet, og som i øvrigt også tidligere har været gældende i forskellige

former, f.eks. gebyr på fripolicer, kan der ikke stilles det særlige krav om forudgående underretning om nye principper for bonusberegningen, men alene det almindelige krav om (efterfølgende) underretning, som er opfyldt ved de af Codan til klagerne kort efter årsskiftet udsendte breve.

Endelig bemærkes, at selv hvis man skulle antage, at der er tale om et helt nyt element i bonusberegningen, så er orienteringen udsendt lang tid før, gebyret faktisk trækkes. Dette vil for ingen af policernes vedkommende ske før I. januar 2005, med mindre der inden da på klagernes foranledning aftales ændringer i forsikringsaftalerne."

Af forsikringsbetingelserne for de enkelte policer fremgår, at forsikringerne omfatter ret til tilskrivning af bonus, som beregnes og fordeles efter regler, som er godkendt af / anmeldt til Finanstilsynet.

Nævnet har i skrivelse af 17/9 2004 bedt selskabet oplyse, om gebyret alene fratrækkes i årets bonus. Endvidere har nævnet ønsket oplysninger om, hvor gebyret indtægtsføres i regnskabet, og om gebyret bevirker, at selskabet får større indtægter end ellers, og om gebyret formindsker de generelle omkostninger.

Hertil har selskabet i skrivelse af 15/11 2004 bl.a. anført:

"Nævnet har stillet en række spørgsmål i brev af 17. september.

Bl.a. ønskede nævnet oplyst, om gebyret alene fratrækkes årets bonus.

Nej. Gebyret betales ikke ved en reduktion i bonus. Gebyret fratrækkes i årets fremregning af kundens depot.

Hvor indtægtsføres gebyret i selskabets regnskab, og bevirker gebyret, at selskabet får større indtægter end ellers? Formindsker gebyret de generelle omkostninger?

Gebyret indtægtsføres i selskabets omkostningsregnskab. Gebyret påvirker dermed indirekte selskabets faktiske overskud.

Gebyret formindsker ikke de faktiske omkostninger. Gebyret opkræves for at skabe bedre balance mellem selskabets faktiske omkostninger og kundernes bidrag til disse."

Finanstilsynet er i skrivelse af 17/9 2004 anmodet om at oplyse, om der af selskaberne er anmeldt andre lignende gebyrer.

Finanstilsynet har i sit svar af 13/10 2004 bl.a. anført:

"I brevet spørger Ankenævnet endvidere, om Finanstilsynet kan oplyse, hvilke forskellige former for gebyrer, der er anmeldt til tilsynet.

Finanstilsynet kan desværre ikke give Ankenævnet en detaljeret oversigt over, hvilke forskellige former for gebyrer der er anmeldt til tilsynet. Dette ville kræve en meget omfattende og ressourcekrævende gennemgang af samtlige anmeldelser, som tilsynet har modtaget siden 1993, hvor det nuværende anmeldelsessystem blev indført. Til nævnets orientering kan tilsynet dog nævne en række typiske eksempler på sådanne bonusrelaterede gebyrer:

Et selskab kan - i overensstemmelse med de indgåede forsikringsaftaler, og selskabets anmeldte bonusregler - i bonusberegningen for en forsikring for en given periode fradrage et gebyr. Den bonus, der tilskrives forsikringen for den pågældende periode, bliver derved mindre. Det afhænger af det enkelte selskabs forsikringsaftaler, og anmeldte bonusregler, hvad der sker, hvis den beregnede bonus for en periode bliver negativ herunder som følge af fradrag af et eventuelt gebyr.

- Mange selskaber har anmeldt bonusregler, hvoraf fremgår, at såvel forsikringsydelser som tildelt bonus er garanteret. Det betyder, at bonus, der er tilskrevet en forsikring, ikke senere kan nedsættes igen ved tildeling af negativ bonus.
  Hvis den beregnede bonus for en given periode bliver negativ, må den, afhængig af det enkelte selskabs anmeldte bonusregler, enten afskrives eller fremføres til modregning i senere positive bonusberegninger, da der ikke kan tilskrives negativ bonus.

- Nogle selskaber har anmeldt bonusregler, hvoraf fremgår, at tilskrevet bonus ikke er garanteret. Det betyder, at bonus, der er tilskrevet en forsikring, senere kan nedsættes igen ved tilskrivning af negativ bonus.
  Hvis den beregnede bonus for en given periode bliver negativ, nedsættes den allerede tilskrevne bonus med dette beløb.
  a. For hovedparten af selskaberne gælder, at de i policerne oplyste forsikringsydelser er garanteret. Det betyder, at disse forsikringsydelser ikke senere kan nedsættes som følge af tilskrivning af negativ bonus.
  b. Enkelte selskaber har i forsikringsaftaler og teknisk grundlag m.v. fastsat, at de i policerne oplyste forsikringsydelser ikke er garanteret, men kan ændres (herunder nedsættes) på nærmere angivne betingelser. Det betyder, at disse forsikringsydelser senere kan nedsættes som følge af tilskrivning af negativ bonus, såfremt disse betingelser er opfyldt. Negativ bonus skal dog så vidt muligt først anvendes til nedsættelse af den tilskrevne bonus."

Klagerne har i skrivelse af 24/11 2004 kommenteret svaret fra selskabet.

Af det til Finanstilsynet anmeldte bonusregulativ fremgår bl.a.:

"***§ 10. Ændringsbestemmelser.***

Dette regulativ for bonustildeling kan efter anmeldelse til Finanstilsynet ændres for fremtidig bonustildeling for allerede tegnede forsikringer."

Af anmeldelse af ændring af bonusregulativ dateret 23/12 2003 fremgår:

"Gebyrindtægter

Selskabet indfører et gebyr på 48 kr. pr. måned (2004) for forsikringer oprettet mod indskud og forsikringer under udbetaling, jf. bonusregulativets § 6 b) 1.

Gebyret kan dog årligt ikke overstige 0,5% af forsikringens nettoreserve, beregnet på tegningsgrundlaget. Gebyret reguleres årligt efter selskabets generelle satsændringer, baseret på forbrugerprisindekset."

Nævnet udtaler:
Nævnet har fået forelagt en række sager af ens karakter. Nævnet har derfor foretaget en samlet bedømmelse af sagerne og udtaler herefter:

Indledningsvis bemærkes, at nævnet finder det uden betydning, hvorvidt beløbet på de 48 kr. betegnes som et gebyr eller et omkostningsbidrag. Af nemheds grunde vil beløbet i det følgende blive benævnt gebyr.

Ved indgåelsen af en livsforsikringsaftale skal præmien på forsikringen efter loven fastsættes betryggende, også kaldet en forsigtigt fastsat præmie. Dette medfører, at forsikringstagerne sædvanligvis har ret til at få andel i det overskud, der kan forventes under aftalens løbetid. I principperne for beregningen af præmien indgår en række elementer, herunder administrationsomkostninger.

Nævnet finder, at et selskab er berettiget til at trække et underskud på omkostningselementet fra i overskuddet på de øvrige elementer - rente og risiko - der er indgået i beregningen af præmien og størrelsen af den garanterede ydelse. Dette gælder også, selv om en forsikringstager herved kommer til at bidrage med et større omkostningsbeløb end forudsat ved beregningen af præmien.

Nævnet finder endvidere, at et selskab i medfør af kontributionsprincippet både er berettiget og forpligtet til at foretage en fordeling af bonus, der tilgodeser omfanget af den enkelte forsikrings bidrag til overskuddet.

Disse principper kan dog i et vist omfang være fraveget ved forsikringsaftalen.

Nævnets medlemmer er herefter enige om, at et selskab almindeligvis er berettiget til at reducere årets bonus med et gebyr, hvis det kan indeholdes i årets samlede bonus. Det kan endvidere fragå i kommende års bonus, hvis selskabet har forbeholdt sig ret til at fremføre tidligere års underskud.

Nævnet forudsætter, at Finanstilsynet påser, at det er i overensstemmelse med kontributionsprincippet, at et sådant bidrag indgår i beregningen af bonus for forsikringer under udbetaling og også påser, at bidragets størrelse står i passende forhold til omkostningsbelastningen.

Nævnets flertal på 3 medlemmer udtaler herefter:
Afgørende for, om gebyret er berettiget, er efter vores opfattelse herefter, om gebyret indgår i en fordeling af den del af årets overskud, der tilfalder forsikringstagerne eller andre berettigede efter forsikringsaftalerne. I givet fald kan dette ske med hjemmel i bonusregulativet, da det af forsikringsaftalerne fremgår, at bonusfordelingen sker efter reglerne i bonusregulativet. Er der derimod tale om, at gebyret påvirker størrelsen af selskabets overskud, kan et sådant gebyr efter vores opfattelse ikke have hjemmel i bonusregulativet, medmindre andet fremgår af forsikringsbetingelserne. Dette er begrundet i, at bonusregulativet alene angives at regulere anvendelsen af bonus**,** og efter vores opfattelse ikke uden særskilt angivelse i forsikringsaftalen kan anvendes til at forøge overskuddet.

Efter det oplyste forbedres selskabets omkostningsresultat ved gebyret, og selskabet får en stigning i sine omkostningsindtægter. Gebyret kan derfor efter vores opfattelse ikke fastsættes med hjemmel i bonusregulativet. Da gebyret ikke i øvrigt har hjemmel i forsikringsaftalen, og da en sædvane for et sådant gebyr ikke er dokumenteret, finder nævnets flertal herefter, at selskabet ikke er berettiget til at fastsætte et gebyr som det omhandlede.

Nævnets mindretal finder af de grunde, som selskabet har anført, at gebyret har fornøden hjemmel og finder ikke grundlag for at kritisere, at selskabet beregner sig et risikotillæg af beløbet.

Afgørelsen træffes efter stemmeflertallet.

Som følger heraf

b e s t e m m e s :

Selskabet, Codan Forsikring A/S, skal anerkende, at det ikke er berettiget til det omhandlede gebyr.

Marianne Højgaard Pedersen